

ELS CENT ANYS DE LA FLORA MICOLÒGICA A CATALUNYA SOTA L'ASPECTE BIBLIOGRÀFIC (*)

per Josep Giné i Gavallda C. Sant Antoni, 35, 4.º Barcelona 14

Resum

Es fa una recopilació dels treballs publicats des de 1882 fins ara. Els treballs estan ordenats per l'any de llur publicació. Hi figuren aquelles publicacions que per la seva importància s'han considerat de més gran interès. Pel que fa als micromicets, únicament inclourem els primers treballs publicats. Hem exclòs els treballs de divulgació recents i que seran motiu d'estudi en un proper treball.

Els inicis.— Catalunya en l'aspecte que ens ocupa, s'ha interessat des de sempre pels coneixements relatius als bolets, són moltes les espècies de bolets que tenen nom popular i moltíssimes sinonímies d'una comarca a l'altra. El primer en deixar-ne constància escrita fou Estanislau Vayreda i Vila (***) i per ara no es coneix cap treball anterior al seu.

1882 VAYREDA, E.	Catàlech de la Flora de la Vall de Núria. Associació d'Excursions Catalana. Barcelona.
1887 MASFERRER, R.	— Recuerdos botánicos de Vich. Anales de la Sociedad Española de Historia Natural.
1889 COLMEIRO, M.	— Enumeración y revisión de las plantas de la Península Hispano-lusitana. Vol. V, Madrid.
SALVAÑA, J.M.	— Flora iluronense y contribución a la Flora de Cataluña (manuscrit de les darreries del segle passat al Museu de Ciències Naturals de Barcelona).
1890 COMABELLA, F.	— Memoria historich-artistich-topografich-cientifica del poble de Vallfogona de Riucorp i son terme. Bull. Ass. Ex. Cat.
1903 ARANZADI.	— Primera lista de nombres catalanes de hongos (bolets). Boletín de la Real Soc. Esp. de Hist. Nat. p. 112, Madrid.
BARNOLA, Rvd. P. J.M. ^a	— Notes criptogàmiques. Butlletí de la Institució Catalana d'Hist. Nat., p. 67. Barcelona.
FREIXAS, F.	— «Flora de Sitges». Barcelona.
1905 ARANZADI.	— Catálogo de hongos observados en Cataluña. B.S.E.H.N. p. 495.
	— Lista de hongos del Empalme (Gerona) recibidos en noviembre de 1905. B.S.E.H.N. p. 499.
	— Segunda lista de nombres catalanes de hongos (bolets) B.S.E.H.N. p. 501.
1906 ESTEVA, J.	— Hongos anómalos. B.S.E.H.N. p. 98.

- 1907 ARANZADI. — Lista de hongos recibidos en noviembre de 1906 del Empalme, Martorellas, S. Celoni y Badalona. B.S.E.H.N. p. 103.
— Tercera lista de nombres catalanes de hongos (bolets) B.S.E.H.N. p. 103.
— Hongos observados en Cataluña durante el otoño de 1907. B.S.E.H.N. p. 351.
- CADEVALL, J.
1908 ARANZADI. — Elements de Botànica popular. Barcelona.
— Cuarta lista de nombres catalanes de hongos (bolets) B.S.E.H.N. p. 358.
- CODINA i VINYES, J.
1910 CODINA i VINYES, J. — Un bon bolet... Butll. Inst. Cat. d'Hist. Nat. p. 30.
1912 LAZARO IBIZA, B. — Notas micológicas, tercera serie. Mem. R.S.E.H.N. p. 287.
1914 ARANZADI. — Atlas de Hongos comestibles. Barcelona.
BARNOLA, J. M.^a. — La *Morchella conica* Pers. a Sarrià, B.I.C.H.N. p. 54.
CODINA i VINYES, J. — Las setas comestibles y venenosas. Gerona.
1915 BARNOLA, J. M.^a. — El *Cyathus crucibulum* Hoff. i el *C. sericeus* Sch. a Santa Creu d'Olorde. B.I.C.H.N. p. 50.
— Bolets. B.I.C.H.N. p. 119.
1916 BARNOLA, J. M.^a. — Sobre bolets. B.I.C.H.N. p. 20.
LAZARO IBIZA, B. — Los poliporáceos de la flora española. (Revista de Ciencias exactas, físicas y naturales), Madrid.
SALLENT i GOTES, A. — Noms dels bolets catalans. Butlletí de Dialectologia Catalana, IV. Barcelona.
- 1917 FONT i QUER, P. — La *Battarrea phalloides* a Bages. Revista Ciutat n.º 4 p. 73/75. Manresa.
GONZALEZ FRAGOSO, R. — Introducción al estudio de la Flórua de Micromicetos de Cataluña, Musei Barcinonensis Opera. Series Botanica II.
1918 CABALLERO, A. — Nuevos datos micológicos de Cataluña. Publicaciones de la Sección de Cienc. Nat. de la Univ. de Barcelona.
— Adición a los Micromicetos de Cataluña, de González Fragoso. B.R.S.E.H.N.
1920 BARNOLA, J. M.^a. — El *Boletus satanas* Lenz. B.I.C.H.N. p. 213.
CABALLERO, A. — Nuevos datos micológicos. Public. de la Sec. de Ciencias Nat. de la Univ. de Barcelona.
GONZALEZ FRAGOSO, R. — Datos para la Deuteromicetología catalana. Memorias de la Real Academia de Ciencias y Artes de Barcelona.
— Algunos Uredales del Herbario del Museo de Ciencias Naturales de Barcelona. B.I.C.H.N.
- 1921 BARNOLA, J. M.^a. — Troballa de criptògames. B.I.C.H.N. p. 71.
GONZALEZ FRAGOSO R. — Algunos hongos del Herbario del Museo de Ciencias Naturales de Barcelona. B.I.C.H.N.
- 1922 CODINA i VINYES, R. — Ressenya d'una excursió micològica a la Vall d'Aran (manuscrit del Museu de Ciènc. Nat. de Barcelona).
— Bolets de Sant Joan de les Abadesses (manuscrit del Museu de C.N. Barcelona).

- FERNANDEZ RIOFRIO, B. GONZALEZ FRAGOSO, R. — Datos para la flora micológica de Cataluña. B.R.S.E.H.N.
- Nueva serie de hongos del Herbario del Museo de C. Nat. de Barcelona. B.I.C.H.N.
- Algunos Hongos del Herbario del Museo de C.N. de Barcelona. Treballs del Museo de Ciènc. Nat. Vol. V, serie III, núm. 4.
- 1923 BARNOLA, J. M^a. — El *Ithyphallus impudicus*. B.I.C.H.N. p. 128.
- Lliçons de Botànica a la tardor (Butlletí dels Mestres II p. 345).
- BOTEY, T. — «Nou mixomicet per a la Flora catalana» Butlletí I.C.H.N. p. 27.
- FERNANDEZ RIOFRIO, B. FONT i QUER, P. — Datos para la flora micológica de Cataluña y Baleares. B.R.S.E.H.N.
- Acerca de un orden de hongos poco conocido en España (Bol. de Farmacia Militar V.I p. 23).
- Notes criptogàmiques. B.I.C.H.N. p. 31.
- 1924 BOLÒS, A. CODINA i VINYES, J. — Alguns bolets de la comarca d'Olot. B.I.C.H.N. p. 193.
- Liste des champignons de La Cellera. Bull. Soc. Myc. de France t. XL pàgina 336.
- FONT i QUER, P. — El *Rhizopogon aestivum* Wulf. (*R. rubescens* Tul.) a Montsesquiú. B.I.C.H.N. pàgina 142.
- GONZALEZ FRAGOSO, R. — Hongos del Herbario del Museo de C. Nat. de Barcelona. B.I.C.H.N.
- 1925 CODINA i VINYES, J. — A propos du *Polyporus tunetanus* Pat. Bull. Soc. Myc. de France. t. XLI, f. I.
- CUATRECASAS, J. — «Algunos datos para la Flora mixomicética de Cataluña» Butlletí I.C.H.N. n.º 5 p. 92/95.
- SOLA, Rvd. P.J. — Alguns macromicets dels volts de Terrassa. B.I.C.H.N. p. 31.
- Una rabassola extraordinària. B.I.C.H.N. p. 125.
- 1926 FONT i QUER, P. — Un bolet nou per a la Península. B.I.C.H.N. p. 85.
- 1927 CUATRECASAS, J. — Un ascomicet nou per a Espanya, B.I.C.H.N. p. 24.
- 1928 CODINA i VINYES, J. — Empoisonnement collectif per l'*Amanita phalloides* B.S.M. France. t. XLIX pàgina 217.
- FONT i QUER, P. — Les tòfones a Catalunya. Agric. i Ramaderia v. XII p. 3.
- 1929 CODINA i VINYES, J. — Intoxicaciones por las setas en 1928. (Bol. del Colegio de Médicos de Gerona, v. XXXIV p. 97).
- Bolets bons i bolets que maten (Fullet en vers, amb dades explicatives) Girona.
- CUATRECASAS, J. — Notas micológicas. Mem. R.S.E.H.N. t. XV.

(*) vegeu Giné, J. «Referències sobre la flora micológica de Catalunya». Butll. Soc. Cat. de Mic. V, 1981.

(**) La Ciència a la Renaixença Catalana. Commemoració del vuitantè aniversari de la mort d'Estanislau Vayreda i Vila. Comissió de Botànica. (I.A.E.D.E.N.) Figueres, 1981.

L'època daurada: El Pla Quinquennal Micològic

La riquesa de coneixements de micologia de Catalunya fins fa uns pocs anys pràcticament desconeguda, amb l'actuació del Museu de Ciències Naturals de Barcelona amb l'Institut Botànic i la Junta de Ciències Naturals rebrà en qüestió de cinc anys un extraordinari moviment. Especialistes en el camp de la micologia d'arreu del món són invitats per la Junta de Ciències Naturals per a la realització d'un pla micològic.

L'any 1931, el Dr. Joaquim Codina, metge de La Cellera i eminent micòleg i Pius Font i Quer, botànic reconegut arreu del món i Director del Museu de Ciències Naturals, fan una compilació de 627 espècies; aquest mateix any és invitat A. A. Pearson, President de la Societat Micològica de Londres, en les seves excursions n'afegeix 35 espècies noves per a Catalunya. El mateix any arriba René Maire, professor de la Universitat d'Alger, incorporant 257 espècies noves, 8 d'elles noves per a la ciència.

L'any 1932, col·laboren el professor Roger Heim, subdirector del Laboratori de Criptogàmia del Museu de París juntament amb Georges Malençon, fitopatòleg de Rabat, incorporant 175 espècies noves per a Catalunya, 9 espècies i 3 varietats noves per a la ciència.

L'any 1933, torna novament René Maire i també Mr. Pearson, incorporant 168 espècies, cal citar l'espècie nova *Codinaea* amb l'espècie *Codinaea aristata*, Maire.

L'any 1934, el Dr. Rolf Singer, professor de Botànica de la Facultat de Farmàcia de Barcelona col·labora en aquest Pla incorporant 175 espècies, 3 espècies noves per a la ciència. Singer es veu obligat a sortir del país, a París primer i a Leningrado després, publica els treballs com resultat de les exploracions fetes, apareixent l'any 1947 després de restar molts anys en silenci.

L'any 1935, la Junta de Ciències Naturals invita a la Societat Micològica de França i celebra a Barcelona la primera Sessió General fora del seu país. Culmina així, el Pla Quinquennal Micològic, l'esdeveniment micològic, i fins i tot botànic, més important de Catalunya⁽¹⁾.

Aquests foren els llibres que es varen publicar:

- 1930 CUATRECASAS, J. — Una família nova per a la flora micològica peninsular. B.I.C.H.N. p. 791.
- 1931 CODINA-FONT i QUER. — Introducció a l'estudi dels macromicets de Catalunya. Cavanillesia, vol. III, fasc. VII-XII.
PEARSON. — Contribución al estudio de la micología catalana: Hongos de Sant Pere de Vilamajor. Cavanillesia, vol. IV fasc. I-III.
- 1932 CODINA i VINYES, J. — Contribució a l'estudi dels macromicets de Catalunya. Cavanillesia, vol. V.
FONT i QUER, P. — Notes sobre bolets catalans. B.I.C.H.N. vol. XXXIII.
- 1933 BOTEY, T. — Comunicació verbal feta a la I.C.H.N., vol. XXXIII, P. 14.
CODINA i VINYES, J. — Notes sobre la *Volvaria bombycina* Schaeff. Cavanillesia, vol. VI, fasc. I-III.
FONT i QUER, P. — Sobre fongs catalans. B.I.C.H.N., vol. XXXIII, p. 116.
— Un gènere de fongs nou per Catalunya. B.I.C.H.N. vol. XXXIII, p. 381.
- MAIRE, R. — Fungi catalaunici. Contributions à l'étude de la Flore Mycologique de la Catalogne. Treballs del Museu de Ciències Naturals de Barcelona, vol. XV, número 2.

- PAGES i BASACH, J. — El perill dels bolets. Girona.
 UNAMUNO, P. Luis — Enumeración y distribución geográfica de los Esferiodaceos de la Península Ibérica, Nuevas Gráficas. Madrid.
- 1934 BOTEY, T. — Comunicació verbal feta a la I.C.H.N., vol. XXXIV, p. 23.
 HEIM, R. — Fungi iberici. Observations sur la Flore Mycologique catalane. Treballs del Museu de Ciències Naturals de Barcelona, vol. XV, núm. 3.
- 1935 SINGER, R. — Étude systématique sur les Melanoleuca d'Europe et clé des espèces observées en Catalogne. Cavanillesia, vol. VII fasc. VI-IX.
- UNAMUNO, P. Luis — Datos para el conocimiento de la flora de micromicetos de Cataluña, Cavanillesia, vol. VII, fasc. I-V.
- 1936 FERNANDEZ RIOFRIO-FONT i QUER. — Bibliografía micológica de Catalunya o amb referències de fongs catalans. Institut Botànic de Barcelona, 1935. Cavanillesia, vol. VII, p. 168-172.
 SINGER, R. — Notes sur quelques Basidiomycetes. Revue de Mycologie, vol. I, fasc. II.
- 1937 FONT i QUER P. — Resultats del pla quinquennal micològic a Catalunya, 1931-1935. Arxius de l'Escola Superior d'Agricultura. Nova Sèrie, vol. III, fasc. II.
 MAIRE, R. — Fungi catalaunici. Series altera. Publicacions de l'Institut Botànic, vol. III, número 4.
- 1938 SINGER, R. — Les Russules de Catalunya i clau per a llur determinació. Cavanillesia, vol. VIII, p. 144-159.

(1) Aquest pla va permetre doblar el nombre total d'espècies catalanes de fongs coneguts al 1931, de 627 espècies a 1.458 espècies de fongs l'any 1935. A la darrera edició del 1920 del «Compendio de la Flora Española» de Lazaro Ibiza just arriba a 668 entre espècies i varietats de bolets; és a dir, que a Catalunya es coneixien l'any 1935 més del doble de les espècies espanyoles de bolets.

La postguerra

Les activitats micològiques a Catalunya romandran en letargia un llarg grapat d'anys, únicament el professor M. Losa España, catedràtic de Botànica de la Facultat de Farmàcia de Barcelona i J.M. Losa Quintana continuador de l'obra del seu pare, son pràcticament els únics estudiosos del tema. Losa España es el creador de la Mycotheca de la Càtedra de Botànica de la Facultat de Farmàcia de Barcelona, la majoria són micromicets paràsits i sapròfits de plantes superiors i també hi ha alguns macromicets.

Heus aquí les publicacions d'aquest període:

- 1941 LOSA ESPAÑA, M. — Aportación al estudio de la flora micológica española. Anales del Jardín Botánico de Madrid, tomo II.
- 1944 LOSA ESPAÑA, M. — Aportaciones a la flora de micromitecos del Pirineo español. Anales Jardín Bot. Madrid, V.
 — Hongos que viven sobre hongos. Anales de la Real Academia de Farmacia. Número 2.

- 1946 LOSA ESPAÑA, M. — Algunos hongos de los alrededores de Barcelona. *Collectanea Botánica*, vol. I, fasc. I, p. 9-23.
- 1947 LOSA, ESPAÑA, M. — Micromicetos del Pirineo español. *Anales del Jardín Bot. de Madrid*, VIII.
- SINGER, R. — Champignons de la Catalogne. Espèces observées en 1934. *Collectanea Botánica*, vol. I, fasc. III.
- 1948 LOSA, ESPAÑA, M. — Aportación al estudio de la Micología catalana. *Collectanea Botánica*, vol. II, fasc. II, p. 205-225.
- LLENSA DE GELCEN, S. — Vocabulario micológico popular de Hostalrich y su comarca. *Anales de la Escuela Superior de Agricultura de Barcelona*, vol. VII, p. 153-158.
- 1952 LOSA, ESPAÑA, M. — Notas micológicas. *Coll. Bot.*, 3 (3) p. 147-161.
- 1957 LOSA ESPAÑA, M. — Micromicetos de Cataluña. *Coll. Bot.* 5 (2) p. 367-375.
- 1958 FONT i QUER, P. — Una historia de hongos. *Coll. Bot.* 5.
- 1960 FONT i QUER, P. — Los hongos de Cataluña y su nomenclatura popular. *Memoria de la Real Academia de Ciencias y Artes de Barcelona*, XXXIII.
- LOSA QUINTANA, J.M. — Contribución al estudio y revisión de los *Inocybes* españoles. C.S.I.C. Barcelona.

La recuperació

La micologia pren una nova empenta i així, l'any 1961 es fa la primera exposició de bolets a Barcelona des del pla quinquennal micològic.

Col·labora en aquesta tasca, A. Bertaux, especialista en micologia; de nou es recobra l'afecció tant a nivell popular com científic i així rebrem la col·laboració d'eminents micòlegs vinguts d'arreu del món com R. Bertault, A. Marchand, G. Malençon, R. Singer i d'altres.

L'any 1968 l'Institut Botànic organitza el I Curset de divulgació micològica; l'any 1969 es fa la primera exposició de bolets des del 1961 a Hogarotel-9; l'any 1972 neix la Societat Catalana de Micologia, les exposicions de bolets son nombroses, Palau de la Virreina, Berga, Cabriels, Prades, i moltes més que s'han d'afegir a mesura que passen els anys.

L'any 1974 hi ha la «I Semana de Prevención por intoxicaciones de setas» organitzada pel «Instituto Nacional de Toxicología», la «Jefatura Provincial de Sanidad» i per la Societat Catalana de Micologia; l'any 1979 els bolets envaeixen la Facultat de Farmàcia i dos anys després s'organitza a la mateixa Facultat el IV Simposi de Botànica Criptogàmica amb una important aportació a la micologia catalana el recull dels quals es troben al vol. 13 (2) de *Collectanea Botànica*.^(*) Avui dia l'allau de publicacions sobre el tema que ens ocupa es quantia; aquí en tenim una petita mostra:

(*) IV Simposi de Botànica Criptogènica: Fungi et Algae. *Collectanea Botànica*. Vol. 13 (2) Barcelona.

- 1962 LOSA QUINTANA, — Hongos catalanes de la tribu *Lepioteae*. Pharmacia Medi-
J.M. terranea, 4, p. 447-468. Palma de Mallorca.
- 1964 BERTAUX. A. — Campagne mycologique de 1961. Champignons deter-
minés. Coll. Bot. vol. VI, fasc. III. p. 457.
— Champignons exposés à Barcelone en octobre 1961. Co-
ll. Bot. vol. VI, fasc. III, p. 467.
- 1967 LOSA, QUINTANA, — Associations de Macromycetes vivent sur les souches
J. M^a. d'arbres. Bull. Soc. Myc. de France, t. LXXXIII, n.° 1.
- 1968 LLENSA DE GEL- — Glossari de noms populars dels bolets a Hostalrich. Coll.
CEN, S. Bot. vol. VII, fasc. II.
LOSA QUINTANA, J. — Algunos *Hygrophorus* de Cataluña. Coll. Bot. vol. VII, f.
M^a. II.
- 1969 RIVAS MARTINEZ, — Comportement sociologique des champignons des dunes
S.-LOSA QUINTA- littorales du fleuve Llobregat (Barcelona). Bull. Soc. Myc. de
NA, J.M^a. France, t. 85 (2).
- 1970 LLENSA DE GEL- — Bolets de les rodalies d'Igualada. Centre d'Estudis Comar-
CEN, S. cals d'Igualada.
- 1971 HLADUN, — Hongos recolectados en Torrelles de Llobregat (Baix
N.-LASUNCION, Llobregat) en otoño de 1971. Anales del Inst. Bot. A.J. Cava-
M.A.-LLIMONA, X. nilles, 31 (2), p. 171-177.
- MALENÇON, — Champignons de la Peninsule Ibérique, I-II-III. Acta
G.-BERTAULT, R. Phytotaxonomica Barcinonensia, 8 Dept. Botànica, Fac.
Ciències, Barcelona.
- 1972 LOSA, QUINTANA, — Algunos micromicetos parásitos en el *Brachypodium*
J. M^a. *phoenicoidis* Br. Bl. 1924. Anales Inst. Bot. A. J. Cavanilles,
t. XXIX. Madrid.
- LOSA, QUINTANA, — Contribución al conocimiento de los micromicetos del
J. M^a. pino alpino-pirenaico. A.I.B.A.J.C., t. XXIX. Madrid.
- 1974 LOSA, QUINTANA, — Contribución al conocimiento de los ascomicetes con apo-
J. M^a. tecios de Cataluña. Coll. Bot. vol. IX (3) p. 45.
- 1975 CALONGE, — Les gasteromycetes d'Espagne. Bull. Soc. Myc. de France,
F.D.-DEMOULIN, V. t. 91, n.° 2.
- LLIMONA, X. — *Leciographa malençoniana*, Llimona et R.G. Werner (Le-
WERNER, R.G. cideaceae, Leconorales), Ascomycete lichenicole nouveau,
des sols gypseux de l'Espagne. Bull. Soc. Myc. de France, t.
91, n.° 3.
- MASCLANS, F. — Els noms catalans dels bolets (ordre dels agaricals) Arxiu
de la Secció de Ciències, LIV, Institut d'Estudis Catalans.
Barcelona.
- VELASCO, E. — *Agrocybe dura* (Fr. ex Bull.) Singer (Basidiomycetes) en el
LLIMONA, X. Vallés Oriental. I.B.A.J.C., tomo XXXII vol. I, Madrid.
- VELASCO, E. — Sobre algunas Geoglosaceas (Helociales, Ascomicetes)
LLIMONA, X. observados en Cataluña. A.I.B.A.J.C., t. XXXXII, v. I.

- 1976 MALENÇON-
BERTAULT, R. — Champignons de la Peninsula Ibèrique. V. Acta Phytotaxonomica Barcinonesia, 19. Dept. Botànica, Fac. Biologia, Univ. Barcelona - Dept. Botànica, Fac. Ciències, U.A.B.
- 1977 GRACIA, E. — Contribució a la flora de mixomicetes de Catalunya. Mediterrànea, (2) p. 79-87.
- 1981 GRACIA, E. — Estudio sobre la flora, fitosociología, ecología y corología de los mixomicetes de España (tesis doctoral).
- 1982 BERTAULT, R. — Contribution a la Flore Mycologique de la Catalogne. Acta Botanica Barcinonensia 34, Fac. de Biología, Barcelona.

Abreviaturas utilitzades:

B.S.E.H.N.: Boletín de la Sociedad Española de Historia Natural.

B.I.C.H.N.: Butlletí de la Institució Catòlica d'Historia Natural.

R.S.E.H.N.: Real Sociedad Española de Historia Natural.